Ключові слова: кримінально-правова охорона, родовий об'єкт, систематизація, кримінальні правопорушення проти сім'ї та неповнолітніх.

Резюме

Гальцова В.В. К вопросу уголовно-правовой защите семьи, прав и интересов несовершеннолетних в действующем Уголовном кодексе Украины.

В статье исследуются уголовные правонарушения против семьи, прав и интересов несовершеннолетних в нормах Особенной части Уголовного кодекса Украины.

Указывается, что эти уголовные правонарушения помещены законодателем в различных разделах Особенной части Уголовного кодекса и имеют разные родовые объекты. Такой подход законодателя является несовершенным, поскольку не обеспечивает надлежащую уголовно-правовую защиту семьи и несовершеннолетних. Доказывается, что в данных уголовных правонарушениях вред причиняется общественным отношениям в сфере семейных отношений и несовершеннолетним. Акцентируется, что законодатель не систематизировал эти уголовные правонарушения в структуре Особенной части Уголовного кодекса Украины, исходя из их однородности или тождественности общественных отношений.

Ключевые слова: уголовно-правовая охрана, родовый объект, систематизация, уголовные правонарушения против семьи и несовершеннолетних.

Summary

Victoria Haltsova. On Legal Protection of Family, the Rights and Interests of Minors in the Current Penal Code of Ukraine.

The article looks into current state of legal protection of family, the rights and interests of minors within provisions of the Penal Code Special Part. It is noted that after the Penal Code 2001 Special Part took effect the legislator placed criminal offences against family, the rights and interests of minors in different Penal Code sections with different generic objects, same as the Penal Code 1960. Such an approach is defined as inappropriate as it doesn't ensure required level of legal protection of family and minors, as social relationships in terms of family relations are *defacto* at stake including relationships that ensure the rights and interests of minors. The article draws attention to the fact that the Ukrainian legislator recently has only improved some legal provisions that criminalise infringement of family and minors, the legislator however has never systematised criminal offences against family and minors within the Penal Code Special Part based on uniformity (similarity) of social relationships. The article quotes substantiated proposals repeatedly made by scientists in criminal law in which they say that criminal offences against family and minors have still not been systematised in the provisions of the Penal Code Special Part. The article gives arguments that family relations create an independent social life area in which legal relations are established (relations within family and raising minors) and represent an independent kind of relations with own structure and specificities. The article provides evidence that family, minors (children), family relations represent a single bloc of social relationships, the social relationships being united, interconnected and mutually reinforcing each other. In terms of axiological approach family relations as social value have particular importance for the state, society and person providing that the relations are based on love, care, understanding, loyalty, respect, support, sincerity, trust, harmony, responsibility, etc. The author defends necessity of integral legal protection of family, the rights and interests of minors in an independent section of the Penal Code Special Part which would criminalise socially dangerous infringements that harm above relationships.

Key words: legal protection, generic object, systematising, criminal offences against family and minors.

DOI: 10.36695/2219-5521.4.2020.66

УДК 343.851

Ю.О. ГЛОМБ

Юрій Олександрович Гломб, суддя Рівненського окружного адміністративного суду, аспірант Київського університету права НАН України*

ORCID: 0000-0001-8258-1168

ПОПЕРЕДЖУЮЧИЙ МЕХАНІЗМ У ПРИЗМІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СТ. 384 КК УКРАЇНИ (ВВЕДЕННЯ В ОМАНУ СУДУ АБО ІНШОГО УПОВНОВАЖЕНОГО ОРГАНУ)

Постановка проблеми. Поступова реалізація Україною державної концепції вступу до Європейського Союзу, її політичний курс останнім часом суттєво наближають вітчизняне кримінальне законодавство до європейських цінностей. У всьому світі законодавство містить статті щодо кримінальної відповідальності за завідомо невірні свідчення – лжесвідчення. Але перш ніж карати, треба попередити особу щодо караності відповідно кримінального кодексу України та виду правопорушення. Не всі громадяни юридично обізнані (на відміну від судових експертів) та свідомо незалежні (наприклад, свідки або потерпілі). Особі (перекла-

© Ю.О. Гломб, 2020

* **Yuriy Glomb**, Judge of Rivne District Administrative Court, Postgraduate student of Kyiv University of Law of the NAS of Ukraine

дачу, оцінювачу, спеціалісту, свідку, потерпілому) може бути і невідома законодавча вимога надавати саме правдиві показання під час допиту або в суді. Яким чином відповідна особа повинна дізнатися про обов'язок надавати правдиві покази, свідчення?

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливі питання досліджуваної проблеми розглядалися багатьма вітчизняними ученими, зокрема, О.І. Габро, В.І. Борисовим, О.Я. Переверзою, В.І. Тютюгіним, М.В. Шепітько та іншими. Однак це питання є актуальним і сьогодні. В Україні, так як і в інших країнах, у законі про кримінальну відповідальність закріплена необхідність принципу особистої відповідальності за вчинений злочин. Світова криміналізація лжесвідчення (омани, неправдивих свідчень) допомагає посилити відповідальність особи (свідків, потерпілих, перекладачів, експертів, оцінювачів, а також розповсюджувачів неправдивої інформації) й стає міцним інструментом профілактики та боротьби з ним.

Формулювання мети статті. Виходячи з цих міркувань, **мета** даної статті полягає в тому, щоб дослідити попереджувачий механізм окремих статей кримінального кодексу України відносно кримінальної відповідальності за ст. 384 КК України, а саме, за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до сучасного кримінального законодавства кримінальна відповідальність настає лише за суспільно небезпечне діяння, а не за шкідливі думки, переконання, наміри або небезпечний стан особи¹. Так, згідно зі ст. 384 КК України кримінальна відповідальність настає за введення в оману суду або іншого уповноваженого органу. Саме лжесвідчення є суспільно небезпечним діянням, яке карається в усьому світі і є злочином, вираженим у свідомій дачі завідомо неправдивої інформації правоохоронним органам, суду або органам влади.

Відповідно до кримінального кодексу України завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого, завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста, складені для надання або надані органу, що здійснює досудове розслідування, виконавче провадження, суду, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України, подання завідомо недостовірних або підроблених доказів, завідомо неправдивий звіт оцінювача про оцінку майна, а також завідомо неправильний переклад, зроблений перекладачем у таких самих випадках, – караються виправними роботами на строк до двох років або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до двох років². А ті самі дії, поєднані з обвинуваченням у тяжкому чи особливо тяжкому злочині, або зі штучним створенням доказів обвинувачення чи захисту, а також вчинені з корисливих мотивів, – караються виправними роботами на строк до двох років або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

Закріплення в законі як України, так і інших країн, про кримінальну відповідальність лише фізичної особи як ознаки суб'єкта свідчить про те, що законодавець зберігає принцип особистої відповідальності за вчинений злочин. Якщо особа діє від імені юридичної організації, все одно відповідальність особа нестиме як фізична особа³. Специфікою сучасних норм права є імперативність (категоричність, владність). Саме форма імперативності не допускає змін встановлених раніше вимог діяти відповідним чином. Імперативні норми права: 1) приписують чітко визначені дії; 2) закріплюють однозначний вичерпний перелік і зміст прав і обов'язків суб'єктів; 3) не припускають жодних відхилень⁴.

Таким специфічним і необхідним механізмом у кримінальному процесі є: 1) попередження осіб про кримінальну відповідальність та 2) приведення до присяги⁵.

Таке попередження здійснюється шляхом впливу на особисту свідомість та нормативну моральну складову. Попередження про кримінальну відповідальність і приведення до присяги є не тільки механізмом установлення обов'язку надавати лише правдиві відомості в показаннях під час досудового розслідування та в суді, а й засобом психологічного впливу на учасника кримінального судочинства⁶. Адресатом індивідуального попередження, що може розглядатися як один із видів спеціального попередження, є конкретна людина (особа), потенційно здатна скоїти правопорушення в силу зовнішніх (матеріально заохочувальних обставин, тиску з боку громадськості або сторони) та внутрішніх факторів (особистих морально-етичних норм, звичаїв, традицій, переконань, особистої приязні чи помсти, байдужості, відплат за вчинене та інших мотивів). Попереджування спонукає особистість ставитися серйозніше, уважніше та відповідальніше до надання будь-яких показань, відомостей, висновку, перекладу; не бути байдужим до слідчих або судових дій, викликів до суду, судового розгляду. Тим паче, більшість учасників процесу – це пересічні громадяни, які не мають спеціальної підготовки або професійних знань щодо юридичних норм та законів (на відміну, наприклад, від судового експерта) та які не бажають витрачати свій час на юридичні процедури, реагуючи повільно й байдуже. Вважаємо за доцільне, через попередження про кримінальну відповідальність учасників процесу, ставити їх в ситуацію вимушеного надання правдивої інформації, хіба й через страх відповідальності.

У таких попереджувальних або наказових висловленнях з індикативними формами завжди виражається волевиявлення стосовно майбутньої дії, яка однозначно сприймається як наказ. «Сила впливу вольового імпульсу залежить від особи, яка його сприймає: коли у процесі комунікації форми наказу адресовані залежному від законодавця „співрозмовникові“, то відтінки наказу набувають модальних значень категоричності. Загалом індикатив у значенні імператива при активному сприянні волі законодавця може мати конкретні модальні значення наказу, рекомендації, вимоги, дозволу, пропозиції, попередження, повідомлення, припису, санкції, розпорядження, пояснення, звернення, повинності, виконання, примусовості, заборони»⁴.

Що саме розуміють під поняттям «попереджати»? Словник української мови під дієсловом недоконного виду «попереджати», «попереджувати» розуміє «наперед, заздалегідь повідомляти про щось», він має ряд синонімів: випереджати, попередити, запобігти, остерігати, сповіщати, відвертати, відводити та ін.⁷ Ака-

демічний тлумачний словник (1970–1980) трактує поняття «попереджати» як: 1) наперед повідомляти кого-небудь про щось: а) сповіщати що-небудь комусь передусім, перш за все; б) вказувати на що-небудь; означати що-небудь; в) застерігати кого-небудь від чогось; г) наказувати, пропонувати зробити що-небудь; д) висловлювати погрозу, суворо попереджати – накласти попередження; 2) своєчасними заходами запобігати здійсненню або виникненню чого-небудь, переважно небажаного; 3) передувати чому-небудь / кого/ що/ з'являтися швидко, блискавично, один поперед одним; пришвидшувати здійснення чого-небудь⁸. Зведений словник застарілих та маловживаних слів тлумачить поняття як: прогностичуючий – попереджуючий, попереджувальний. Також у сучасній науковій літературі зустрічається інша розповсюджена форма – превентивний. Словник чужомовних слів Павла Штепи трактує попереджуючий (засіб) як запобіжний, захисний⁹.

Проаналізуємо в призмі відповідальності за ст. 384 КК України попереджуючі механізми, а саме, в порівнянні усіх наявних механізмів впливу на осіб як учасників кримінального процесу.

Першою категорією, яку попереджає законодавець щодо настання кримінальної відповідальності, є свідок.

1. Свідка попереджає: 1) ст. 67 КПК України (яка в своїй назві вже акцентує увагу на «відповідальності свідка»), ч. 1, а саме, що свідок несе кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду або за відмову від давання показань слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду, крім випадків, передбачених цим Кодексом; 2) ст. 224 КПК України, ч. 3, а саме, у разі допиту свідка він попереджається про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за давання завідомо неправдивих показань, а потерпілий – за давання завідомо неправдивих показань. Та ч. 9 цієї ж статті дублюється за змістом, а саме: свідки попереджаються про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за давання завідомо неправдивих показань, а потерпілі – за давання завідомо неправдивих показань. Тобто ч. 9 повторюється, але в умовах (під час) проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях; 3) ст. 352 КПК України, ч. 1. Перед допитом свідка головуєчий встановлює відомості про його особу та з'ясовує стосунки свідка з обвинуваченим і потерпілим, чи отримав свідок пам'ятку про права та обов'язки свідка, чи зрозумілі вони йому, і в разі необхідності роз'яснює їх, а також з'ясовує, чи не відмовляється він з підстав, встановлених цим Кодексом, від давання показань, і попереджає його про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань та завідомо неправдиві показання.

Другою категорією, яку особисто попереджають щодо настання кримінальної відповідальності, є потерпілий.

2. Потерпілого попереджає: 1) ст. 224 КПК України, ч. 3. А саме, у разі допиту потерпілий попереджається про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань. Та ч. 9 цієї ж статті: потерпілі попереджаються про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань. Тобто ч. 9 дублює відповідальність, але в умовах (під час) проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях; 2) ст. 353 КПК України, ч. 1. Перед допитом потерпілого головуєчий встановлює відомості про його особу та з'ясовує стосунки потерпілого з обвинуваченим. Крім того, головуєчий з'ясовує, чи отримав потерпілий пам'ятку про права та обов'язки потерпілого, чи зрозумілі вони йому, і в разі необхідності роз'яснює їх, а також попереджає його про кримінальну відповідальність за завідомо неправдиві показання.

Третьою категорією, яку особисто попереджають щодо настання кримінальної відповідальності, є перекладач.

3. Перекладача попереджає ст. 68 КПК України, ч. 5. За завідомо неправильний переклад або за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків перекладач несе відповідальність, встановлену законом. Не вказуючи, що саме кримінальну відповідальність. Тобто законодавець попереджає перекладача щодо відповідальності, але не називає її. Однак під час судового засідання, серед суддів розповсюджена практика надання перекладачу пам'ятки та усного попередження про кримінальну відповідальність за правильність перекладу, та в деяких випадках вимагається оголошення присяги перекладачем.

Четвертою категорією, яку особисто попереджають щодо настання кримінальної відповідальності, є експерт.

4. Експерта попереджає: 1) ст. 70 КПК України (яка в своїй назві вже акцентує увагу на «відповідальності експерта»), ч. 1. За завідомо неправдивий висновок, відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків у суді, невиконання інших обов'язків експерт несе відповідальність, встановлену законом. Тобто законодавець підкреслює саме «встановлену законом», не називаючи відповідальність саме кримінальною. Так у ст. 101 (висновок експерта), ч. 3, вказано, що експерт дає висновок від свого імені і несе за нього «особисту» відповідальність; 2) ст. 102 КПК України (зміст висновку експерта), ч. 2. У висновку експерта обов'язково повинно бути зазначено, що його попереджено про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків. Так, закріплюючи дефініцію суворої відповідальності, законодавець у висновку експерта вбачає саме письмове попередження відповідальності за завідомо неправдивий висновок; 3) ст. 356 КПК України (допит експерта в суді), ч. 1. Після оголошення присяги експертом головуєчий попереджає експерта про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивого висновку.

П'ятою категорією, яку особисто попереджають щодо настання кримінальної відповідальності, є спеціаліст.

5. Спеціаліста попереджає ст. 72 КПК України (відповідальність спеціаліста) ч. 2. За завідомо неправдивий висновок спеціаліст несе відповідальність, встановлену законом. Також не вказано законодавцем, що саме кримінальну відповідальність.

Шостою категорією, яку особисто попереджають щодо настання кримінальної відповідальності є оцінювач майна. Однак, сучасний КПК України не вбачає попереджувальної статті щодо відповідальності оцінювача. Наявність такого попередження і належного процесуального його оформлення гарантує відповідальність за ст. 384 ККУ. Її вбачає Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні»¹⁰, а саме ст. 32 (відповідальність оцінювачів та суб'єктів оціночної діяльності) вказує, що оцінювачі та суб'єкти оціночної діяльності несуть відповідальність: 1) за порушення вимог цього Закону в порядку, встановленому законами; 2) за невиконання або неналежне виконання умов договору, зокрема за недостовірність чи необ'єктивність оцінки майна, відповідно до умов договору та закону; 3) відповідно до законів у межах положень та посадових інструкцій, що регламентують їх діяльність.

Стрімке зростання залучень спеціалістів, перекладачів та оцінювачів у кримінальний процес, як учасників процесу, зумовлює посилення необізнаності осіб щодо кримінальної відповідальності, особливостей кримінального процесу, його важливості (на відміну від адміністративного, господарського, цивільного), оскільки на розсуді завжди чиесь життя. На нашу думку, в законодавстві України є розбіжність щодо наявності відповідальності оцінювача, як такого, який відповідатиме за правопорушення згідно зі ст. 384. Але законодавець не передбачає відповідної статті, хоча називає у ст. 384 як відповідну окрему категорію відмінну від спеціаліста, експерта, перекладача. Відповідно до цього, доцільно обов'язкове введення в КПК статті «відповідальність оцінювача», де частину статті присвятити його правам та обов'язкам, тим самим унеможливити процес спотворення інформації, яку він надає у висновку та на законодавчому рівні закріпити дефініцію відповідальності.

Висновки. Встановлення та поглиблення актуальних питань сьогодення, а саме тих із них, які виникають під час проведення процесуальних дій, досудового розслідування й судового розгляду, а особливо питань відповідальності щодо правдивості показань, висновків, перекладу має важливе значення. Кожне практичне питання завжди повинно бути підтверджене теоретично, та навпаки. Кожне юридичне поняття слід ретельно дослідити як практичними співробітниками (а точніше підтвердити), так і науковцями окремих суміжних наук. Ця динаміка постійного оновлення кримінальних норм, їх удосконалення є природним процесом та важливою складовою кримінальної науки. Сучасне суспільство потребує сучасного законодавства, більш конкретного, точного та лаконічного.

У статті представлено попереджувачий механізм, який спрямований на подолання надання лжесвідчень. Модель попереджень має вигляд єдиного комплексу, елементами якого є протидія введення в оману суду або іншого органу. У призмі відповідальності за ст. 384 КК України попереджувачим механізмом є один із видів спеціального попередження конкретної особи, потенційно здатної скоїти правопорушення. Законодавець виділяє шість категорій осіб, яких попереджає щодо настання кримінальної відповідальності за введення в оману суду або іншого органу, а саме: свідка, потерпілого, експерта, перекладача, оцінювача, спеціаліста. Стратегія зниження криміногенного потенціалу в особи, яка надає покази або свідчення, висновок або оцінку, або здійснює переклад повинна бути реалізована передусім через попереджувальні заходи.

¹ Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: навч. посіб. / за заг. ред. М.І. Хавронюка. Київ: Ваїте, 2014. 944 с. С. 164.

² Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 15.09.2020).

³ Якимовський Л.Л. Особливості суб'єктивних ознак завідомо неправдивого показання свідка. *Форум права*. 2012. № 4. С. 1097–1102. С. 1098–1099. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_184

⁴ Рогожа В.Г. Засоби вираження вольової модальності в текстах кодексів України: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / НАН України, Ін-т укр. мови. Київ, 2005. 221 с. С. 196–215.

⁵ Шепітько М.В. Лжесвідчення та лжеприсяга: проблема правової регламентації й виявлення неправди в показаннях. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2015. Т. 15. С. 313–320. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npouua_2015_15_35. С. 315.

⁶ Шепітько М.В. Присяга как средство психологического воздействия на участника уголовного судопроизводства. *Воронежские криминалистические чтения* : сб. науч. трудов. / под ред. О.Я. Баева. Воронеж : Издательский дом ВГУ, 2014. Вып. 16. С. 276–285.

⁷ Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 8. С. 188. URL: <https://uk.worldwidictionary.org>

⁸ Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ: Наукова думка, 1976. Т. 7. С. 187. URL: <http://sum.in.ua/s/poperedzhaty>

⁹ URL: <https://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=1323>

¹⁰ Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12 липня 2001 р. № 2658-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14> (дата звернення: 15.09.2020).

Резюме

Глоб Ю.О. Попереджувачий механізм у призмі відповідальності за ст. 384 КК України (введення в оману суду або іншого уповноваженого органу).

У статті представлено попереджувачий механізм, який спрямований на подолання надання лжесвідчень. Модель попереджень має вигляд єдиного комплексу, елементами якого є протидія введення в оману суду або іншого органу. У призмі відповідальності за ст. 384 КК України попереджувачим механізмом є один із видів спеціального попередження конкретної особи, потенційно здібної скоїти правопорушення. Законодавець виділяє шість категорій осіб, яких попереджає щодо настання кримінальної відповідальності за введення в оману суду або іншого органу, а саме: свідка, потерпілого, експерта, перекладача, оцінювача, спеціаліста. Стратегія зниження криміногенного потенціалу у особи, яка надає покази або свідчення, висновок або оцінку, або здійснює переклад, повинна бути реалізована передусім через попереджувальні заходи.

Ключові слова: лжесвідчення, введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, попереджувачий механізм, категорії осіб.

Резюме

Глоб Ю.А. Предупреждающий механизм в призме ответственности по ст. 384 УК Украины (ведение в заблуждение суда или иного уполномоченного органа).

В статье представлен предупреждающий механизм, направленный на преодоление предоставления лжесвидетельств. Модель предупреждений имеет вид единого комплекса, элементами которого является противодействие введению в заблуждение суда или иного органа. В призме ответственности по ст. 384 УК Украины предупреждающим механизмом является один из видов специального предупреждения конкретного лица, потенциально способного совершить правонарушение. Законодатель выделяет шесть категорий лиц, которых предупреждает относительно наступления уголовной ответственности за введение в заблуждение суда или иного органа, а именно: свидетеля, потерпевшего, эксперта, переводчика, оценщика, специалиста. Стратегия снижения криминального потенциала у лица, предоставляющего показания или свидетельства, заключение или оценку, или осуществляющего перевод, должна быть реализована прежде всего через предупредительные меры.

Ключевые слова: лжесвидетельство, введение в заблуждение суда или иного уполномоченного органа, предупреждающий механизм, категории лиц.

Summary

Yuriy Glomb. The warning mechanism in the prism of responsibility under Art. 384 of the Criminal code of Ukraine (misleading of court or other authorized authority).

The article presents a warning mechanism aimed at overcoming the provision of perjury. The model of warnings has the form of a single complex, the elements of which are counteraction to misleading the court or other authority. In the prism of liability under Article 384 of the Criminal Code of Ukraine, the warning mechanism is one of the types of special warning of a specific person potentially capable of committing an offense. The legislator distinguishes six categories of persons whom he warns of criminal liability for misleading a court or other authority, namely: witness, victim, expert, translator, appraiser, specialist. The strategy of reducing the criminogenic potential of a person who gives evidence or testimony, conclusion or assessment, or translates should be implemented primarily through preventive measures.

The addressee of an individual warning, which can be considered as one of the types of special warning, is a specific person (person), potentially capable of committing an offense due to external (materially encouraging circumstances, pressure from the public or party) and internal factors, personal moral and ethical norms, customs, traditions, beliefs, personal friendship or revenge, indifference, retribution and other motives). Warning encourages the individual to take more seriously, attentively and responsibly to provide any testimony, information, conclusion, translation; not to be indifferent to investigative or judicial actions, summonses to court, trial.

In warning or imperative statements with indicative forms, the will is always expressed in relation to future action, which is clearly perceived as an order. The strength of the influence of the volitional impulse depends on the person who perceives it. In the process of communication, the forms of the order are addressed to a person who depends on the legislator, respectively, and the nuances of the order acquire modal values of categoricity.

The specificity of modern law is - imperative (categorical, authoritative). It is the form of imperative that does not allow changes in the previously established requirements to act accordingly. Imperative norms of law: 1) prescribe clearly defined actions; 2) establish an unambiguous exhaustive list and content of the rights and obligations of the subjects; 3) do not involve any deviations.

Key words: perjury, misleading court or other authorized body, warning mechanism, categories of persons.